

zaikyszerűen helyezkedik el. A fény mértéke befolyásolja a természet is. A sűrű erdő fái az ég felé törnek és ennél fogva sudárabbak, mint a magányosan álló tűmzsi, alacsony fák. Az ok itt is a fény keresése. — Egy nagy bükk lábánál mohapárna van. Kirázogatjuk egy papirosra, s íme egy csomó apró bogár s féreg hull ki belőle: a moha az ő életterük, s az ő anyagcseréjük viszont a mohát életti. A moha ismét egy nagyobb egységnek a tagja: az erdőé. A moha a nedvesség elraktározásával szolgálatot teljesít az erdőnek; az erdő viszont árnyékával a moha életfeltételét biztosítja. Egy gazdag terméssel megakartott bükkfa a fajfenntartás remek példáját szolgáltatja. Más növények ismét az önfenntartás és védelem sokféle módját szemléltetik (méreg, tövis). A tanító feladata ezeket az egyedbéli sajátosságokat általános szempontok fölé emelni, s őket az emberi életre is vonatkoztatni; miáltal azok a nemzeti nevelés eszközeivé válnak.

Pädagogiai alkotástan. Út egy új tudomány felé. (Hans Martin, Rostock). Ez a cím felkeltette érdeklődésünket, s a következőkben számolunk be róla: Hogy a lélektan nem teljesített az iskolának olyan szolgálatokat, mint amiket teljesítenie kellett volna, annak oka egyrészt fiataltsága, másrészt az iskolától való távolsága. Pedig a tanítóság örömmel ragadta meg eredményeit és módszereit, hogy a tanítás lélektanilag helyes legyen. A lélektani kutatásokat részint tudósok végezték, de távol az iskolától; részint tanítók, de az alkalmazott módszerek biztos tudata nélkül. A baj nem a kutatásokból származott, hanem azok eredményeinek az oktatási gyakorlatban való érvényesítéséből; és túl-hajtott támadást eredményezett a lélektannal szemben. Jó lesz az iskola és a lélektan közti határt megvonni. A lélektan foglalkozzék ám az iskolával, de az iskola kritikával fogja a lélektan eredményeit nézni, mielőtt azokat a gyakorlatban alkalmazza. A címben kifejezett „pädagogiai alkotástan“ lesz hivatva megállapítani, mi lehet a tanítónak hasznára. Mindenekelőtt szabadságra van szükségünk a szigorú tudományossággal szemben. Az iskola alapfeladata a gyermekeket olyan alkotókésziségre kiképezni, hogy képesek legyenek a nép alkotókésziségével összefolyni, abba belekapcsolódni. Hogy mit tanítson az iskola, azt az állam határozza meg, de hogy mi úton érje el a legjobb eredményt: azt a pädagogiai alkotástan fogja megmutatni, a lélektan helyett, mely erre nem volt képes. Alkotásról szólva, beszélhetünk emberi alkotásról, nemzeti alkotásról, mely a nagy férfiak és névtelenek köteleességteljesítését foglalja magában, és pädagogiai alkotásról, mely azt a sok könnyű és nehéz munkaegységet jelenteni, melyet a gyermek az iskolázás ideje alatt elvégez. A tanterv körvonalazza azt az alkotásterületet, melyet el kell végezni, de nyitva hagyja a kérdést, mit lehet elvégezni. És itt lép munkába a pädagogiai alkotást. A mai iskolázás feladatait az óvodától a főiskoláig adottságukban tekintni és igyekszik kikutatni azokat a módokat, melyekkel a növekvő ember ezeket a feladatokat birtokába veheti. Három tényező kerül az iskolában kölcsönhatásba: a tanító, a tanuló és a kulturjavak. Ezek közül a pädagogiai alkotástan csak egy pályát vesz tekintetbe: a kölcsönhatást a tanuló és a kulturjavak közt. A pädagogiai alkotástant az iskolában kell művelni, s végezzék azok, akik napról-napra benne élnek a személyes nevelő munkában. A pädagogiai alkotástan két részre oszlik: egy általános részre és egy speciálisra. A speciális

rész annyi egységet vesz fel, ahány nagy alkotásegységet az iskolatípusok feladatul felkapnak. Ilyen fontos egységek a természet birodalma és a kultúráé. Hogyan fogja fel ezeket a növekvő ember, s hogyan szerzi meg az erre szolgáló eszközöket? Ezek a pedagógiai alkotástán alapkérdései. Az alkotás fogalmának van egy szűkebb és tágabb értelmezése. Szűkebb értelemben véve alkotástán alatt értünk egy elhatárolt feladat megoldását, mely egy tágabb körű alkotás egy láncszeme. Viszont a tágabb értelemben vett alkotás magában foglalja az egyes alkotások összességét. Ez a tágabb alkotás szükséges, hogy megvalósítsa az iskola végső célját, mely egy iskola típusából folyik. Ezen alkotási cél fölött persze ismét vannak még nagyobb célok. Minden részletalkotás (matematikai, természetrajzi, történelmi stb.) magán viseli a maga jellegét, mindégyik a nevelő más és más beállítását követeli. Minél természetesebb a módszer, annál eredményesebb az alkotás. A munka előfeltétele, hogy a tanító olyan közvetlen bajtársi viszonyt teremtsen a tanulók felé, mely azoknak megkönnyíti az őszinteséget. Ez a szellem ott fejlődik ki a leghamarabb, ahol a nevelő ugyanazon gyerekekkel különböző munkaterületeken éveken át együtt dolgozott. Minden szűkebb körű alkotást a bevégzett munka analizálása által érthetünk meg igazán. Ez a szétbontás mutatja meg a tagok összefonódását, egymásutánját, s az alkotásban rejlő személyi magot. Ezt a személyi vonást csak finómérvékű nevelő ismeri meg a sok egyformának látszó alkotás közül. Itt kerül a tanító elhatároló helyzetbe. A pedagógiai alkotástánban az alkotást mint a személyiség lényeges tényét kell felfogni. Alkotásra képes embereket teremteni azt jelenti, hogy ezek nemcsak ügyesek és biztosak, hanem alkotásaikban értékesek is legyenek. A pedagógiai alkotástán egyelőre nem akar tudomány lenni, hanem mindenekelőtt a tanítók szerény szolgálója kíván maradni. Meg akarja állapítani, hogy miképpen fogják fel a különféle gyermektipusok (falusi, városi) a követelt alkotásokat, milyen fokok szerint halad az alkotásfejlődés, a teljesülés felé. Ennek a pedagógiai alkotástánnak a tanítóképzés főiskoláin kell megszületnie és felvirágoznia.

Jármai Vilmos

H I R E K.

Gaál Mózes (1863—1936) ny. tankerületi kir. főigazgató, a jeles ifjúsági író, a melegszívű nagy pedagógus, termékeny munkálkodásokban gazdag áldott élete után f. évi július hó 12-én 73 éves korában elhalálozott.

Dr. Imre Sándor egyetemi ny. r. tanárt, a kiváló pedagógust, a Tanítóképző Intézeti Tanárok Országos Egyesülete tiszteleti tagjául választotta.

A Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola új tanárai. A vallás- és közoktatásügyi miniszter **dr. Sándor István** mezőkövesdi kir. kath. gimnáziumi r. tanárt az irodalomtörténeti-, **vitéz Török Imre** gyakorló polgári iskolai szakvezető r. tanárt, főiskolai előadót, okl. gazdát, a mezőgazdasági tanszékre főiskolai rendes tanárokká kinevezte.